

ACC. NR M. 14274:1-9

Landskap: *Blekinge* Upptecknare: *Eddin Lvanström, Malmö*
Härad: *Bjäre* Berättare: *olika personer; se uppt. bl-
dens baksida!*
Socken: *Hällaryd* Berättarens yrke:
Uppteckningsår: *1957* Född år i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Danskt och svenskt. s. 1-9.

LUF 84.

Danst och svenskt.

Några flickor från skärgårderna var på 1890
talit i Danmark och tjänade, så vitt det
är bekant "tjänade de bönder", = hos lantbru-
kare. ~~Att~~ vilken anledning de sökte sig dit
är inte bekant, men förmodligen var det väl
att de fick bättre betalt där. Sjömän som
seglat med danska skutor vid samma
tid uppger att danskarna betalade någon
krona mer i månaden än svenskarna,
men de fordrade också mer arbete.

I pengäld var mathålningen bättre än
på svenska fartyg. Det kan väl tänkas
att förhållandet varit det samma behållan-
de andra arbetsplatser i Danmark.

Några jämförelser mellan danskt och svenskt
i fråga om yrkesstäcklighet och dylikt
har det inte berättats om. Någon för-

bindelse mellan danska fiskare och fiskare
från skärgården förekom inte, annat än
att de senare på 1890-talet någon gång
besökte Bornholm. Nästan alla fiskare från
skärgården låg på somrarna i Sjuvristhamn
och fiskade. Var det då så att pillen gick
till bättre i närheten av Bornholm, kunde
de de någon tid uppehålla sig där.

Det uppges att enstaka fiskare från skärgår-
den legat på Bornholm och fiskat så pass
sent som omkring 1912. Efter den tiden blev
det allmänt med motorer i fiskebåtarna
och då kunde de nå fiskeplatserna hemifrån.

Kustfart mellan och Skånehamnar och Köpen-
hamn och traligen också till andra danska
hamnar från Karlskrona var mycket van-
lig på 1880-90-talet och även senare.

2 Huvudsakligen var det ved de fraktade

Huvudsakligen var det småskutor med 2-3 mans besättning. Skepparen på sådana skutor kallades allmänt för "knippelskeppare". Knippel = litet redtrå, som extra frakt medförde de nästan alltid en del "vikarekorgar" = potatis-korgar, smut ljörkris-kvartar. En skeppare från Karlskamm gick också under benämningen "Kaosta-Jässen" = Kaost = kvast. Om de hade returfrakt från Danmark och i så fall vad för något är inte bekant.

Tre flickor från skärgården har gift sig till Bornholm. Huruvida de via de förut omnämnda flickfärderna dit, först haft anställning som tjänare där är obekant.

Ingen flickare från skärgården har gift sig med någon danska och beträffande de flickor som blivit gifta och befaras på Bornholm gjordes

det inga kommuken angående deras giftemål. För öfrigt har inga flyttningar från skärgården till Danmark eller tvärt om ägt rum. Och inga försäljare från Danmark har omtalats. Inte heller några redväningar eller arbetsmetoder har omtalats som varande av danskt ursprung. Behäffande fiske förde sig till i fråga om redskap på senare tid alltid ha kommit västerifrån, möjligen från Danmark via Skåne.

Mycket av danskt språk fanns kvar i skärgården sen gammal tid, t. ex. pinnebär = hallon, som brukas än i dag, danskans kindlar. När en pojkslyngan kallades för rackare-knekt var det väl ingen som satte det i förbindelse med danskans rackerknekt = bäddesdräng. Benämningen vila tisdag = fest-tisdagen finns ju också i danskan, huru-

vida bruket att det skulle ätas bullar på bullarmåndag = första måndagen i fastan, vilket var gammalt bruk i skåne och även i omgivande trakter. Detta är gammal danskhet som är obekant. Några fastspeder som härstammar från Danmark är för övrigt inte kända.

Bornholmskattor = stora bredskyggade halvkattor, det uppges att de i början av 1900-talet kostade 75 öre. Sådana köpte fiskare vid besök på Bornholm. De köpte också knivar som kallades svanknivar, huruvida det var sticl- eller fjällknivar har inte omtalats, inte heller priset på dem.

Danska träskor kallades det inte om, nyheterna i den vägen var skåninga-träskor som köptes i Siingrishamn. Dessa var ungefär av samma modell som de träskor som

litt verkades i Blekinge, utom det att de hade putta = slappning över vristen och så var de alltid färgade svarta. Ett slags stickbräjan häftes mycket av sjöman som för till Danmark. De var av samma modell som Islandsbröjorna, men av ganska fint garn, vita med blåa tvärränder. Om de häftes för att de var billigare i Danmark eller för att det inte fanns några av motsvarande kvalitet i Sverige är inte känt. Ganska köp av bälar har inte ombedats.

På 1850 talet var det en några skärgårdsbor som smugglade varor från Bornholm åt Kjöpmän i Karlskrona. Det förde i de flesta fallen ha varit fråga om lyger.

Detta smuggelgods gömdes vid hemkomplexen uti i sädesfält och under högar av havsfång vid stranden t. ex. och fördes sedan i små-

posten till Karlskrona, gänt i botten på en
korg som sen fylldes med fisk.
En av dessa smugglare var en gång jagad av
kulljakten på hemvägen från Bornholm.
Han klarade sig, tack vare att de seglade
i medvind och att han hade sprit-
segel på sin båt. Fullen hade råsegel
och detta märks färs mer och kissas upp
igen varje gång de skulle gipa = kassa
om, något som kunde göras mycket kvickt
med spritsegel. Smugglaren lär ha kti-
vit upp på loftet och klappat sig i ändan
när han väl var utom räckhåll för
kulljakten. Något särskilt märkligt förhållan-
de mellan svenskar och danskar har inget
berättats om. Berättande Danmark
tvålungade tvilopsflagga har berättats
att den en gång varit tvålungad, men

svenskarne en gång skulle ha smugit sig ombord på ett danskt örlogsfartyg och sturit bort den mellersta tungan och sedan satt den i sin egen örlogsflagga. Det gjordes likt narr av folk som varit i Danmark och försäkte talat danska när de kom hem igen, detta gällde ju personerna i fråga och var ingen slags förlämpning mot Danmark och danskan. Sådant förekom ju också beträffande personer som vistats på annan ort i Sverige och lagt sig till med främmande dialekt.

När det talades om Danmark och danskarna var det varken särskilt medlidande eller höghållningsfullt, utan på den lite smitt emellan. Än när det i berättelser från gamla tiden talades om fiender som en gång

ACC. N:R M. 14274:9.

Sådes ha hemskapet Färnö, lagit alla fö-
kreatur där och kallat "ränlorna" i
Abrams brunn, angavs det inte vem
denne fiende var. Enligt Lunds stifts
Landsbok var skägården bebodd redan
1569 och fienden kunde på den tiden
vara svensk, lika väl som dansk, i
svare lid.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

9.